

CEYHANIN TARİHSEL GELİŞİMİ

İLK ÇAĞDA CEYHAN

Ceyhan, Doğu Akdeniz'de Adana ilinin en verimli coğrafi alanında, Ceyhan Nehrinin kuşatan düz ovada yer alır. Eski çağlardan bu yana önemini yitirmeyen deniz kıyısıyla, ılıman iklimi ve verimli ovasıyla, binlerce yıllık tarihe sahip bir yerleşim yeridir. Anadolu'da tarih çağlarına geçişle birlikte Kültepe ve Boğazköy tabletlerinde Luvi (M.Ö. 1900) Arzava (M.Ö. 1500-1333), Kizvatna (M.Ö. 1500) krallıklarından bahsedilmektedir. Luvilerin Ceyhan Nehrinin doğu kısmında; Arzava Krallığının ise Ceyhan Nehrinin batı kısmında kurulduğu anlaşılmaktadır. Luviler Asurların, Arzava Krallığı da Hititlerin egemenliği altına girmişlerdir.

Kizvatna Krallığı ise, yine Seyhan-Ceyhan Nehirleri arasında kurulmuş, bu Krallığın da Hititlerin Çukurova'yı almasıyla varlığı sona ermiştir.

M.Ö.1500 tarihinden sonra Çukurova tamamen Hitit egemenliğine girmiştir.

Hititlerin Suriye için Mısır ile yapmış olduğu mücadelede (Kadeş Savaşı) Hitit İmparatoru 2.Muwatalli Ceyhan üzerinden Suriye'ye geçmiştir. (Sirkeli yakınındaki kaya kabartması bu şahsa aittir. Ceyhan ovasından geçen, Tarsus'u, Kozan'ı, Karatepe'yi ve Misis'i Halep'e bağlayan yol bu dönemde yaygın olarak kullanmıştır)

M.Ö.1200 tarihinde Hitit Krallığının çöküşüyle Kue Krallığı (M.Ö.1190-713) kurulmuştur. M.Ö. 713-663 tarihleri arasında Çukurova Asur egemenliği altında kalmıştır.

Asur hakimiyetinin zayıflamasıyla Çukurova'da M.Ö.663-612 yılları arasında Kilikya Krallığı kurulmuştur. M.Ö. 621 tarihinde Pers istilasıyla Kilikya Krallığı Pers satraplığına dönüşmüştür.

Perslerin Atine seferinin başarısızlıkla sonuçlanması üzerine M.Ö. 333 yılında büyük güneydoğusundan İssos'ta (Dört Yol ilçesinin sınırları içerisinde) yendiği savaşta yine bu topraklardan geçilmiştir. M.Ö. 333 tarihinden sonra Çukurova'ya İskender İmparatorluğu hakim olmuştur. İskender İmparatorluğunun parçalanmasıyla kısa süre Selevkoslar Krallığının kontrolüne girmiştir.

ROMA İMPARATORLUĞU DÖNEMİ

M.Ö.12 tarihinden M.S.476 tarihine kadar Çukurova'da Roma İmparatorluğu'nun hakimiyeti devam etmiştir. Romalılar Çukurova'da büyük çiftlikler kurulmuştur. Roma'ya Yumurtalık limanı ile şarap, bal ve sirke gönderilmiştir. Roma İmparatorluğunun ikiye bölünmesi üzerine Çukurova Bizans İmparatorluğunun egemenliğinde kalmıştır.

AVASIM BÖLGESİ VE TÜRKLER

Müslüman Araplar Hz.Ömer döneminde Kilikya ile tanıştılar. Bizansla yapılan anlaşmada Anavarza'da (Anavarza Kadirli Ceyhan sınırında yer almaktadır. Kadirli ilçesine bağlı olmasına rağmen Ceyhan coğrafyasının bir parçasıdır) Tarsus'a kadar, Ceyhan da dahil tampon bölge meydana getirilecekti. Emeviler döneminde Halife Abdullah Misis'e bir cami yaptırmıştır. Abbasiler döneminde aynı siyaset takip edilmiştir. Harun Reşit (Haruniye ilçesi Harun Reşid'in adından gelmektedir) bu dönemde Horasan'dan getirilen Türkmenler Avasım bölgesine yerleştirilmiştir.

ANADOLU'DA YENİ BİR GÜÇ SELÇUKLULAR VE HAÇLI SEFERLERİ

1071 Malazgirt Savaşı sonrası, Süleyman Şah (Türkiye Selçuklu Devleti'nin kurucusu) 1083 yılında Ceyhan Ovası'nı ve Adana'yı tamamen ele geçirdi. I. Kılıç Arslan Haçlı seferleri

başlamadan bu bölgelerin hakimiyeti için Misis, Anavarza kalelerini tamir ettirdi. Haçlı seferleri sırasında Ceyhan Ovası bir kez daha ön plana çıktı. 1. ve 3. Haçlı seferlerinde ipek yolu olarak adlandırılan Tarsus, Misis, Sirkeli Kazankaya güzergahı kullanılmıştır (Yılanlı Kale Haçlı seferleri sırasında yapılmıştır). 1130 tarihinde Danişmentliler'den Emir Gazi Anavarza'da yapmış olduğu savaşta Antakya Prensi 2. Bahemund'u öldürünce kısa bir süre için Çukurova'da üstünlük Danişmentliler'e geçer. Çukurova 1083-1336 tarihleri arasında, Bizans'a bağlı Ermeni Krallığı ile Selçuklular, Danişmentliler ve Memlükler arasında devamlı mücadele alanı olmuştur. Bu mücadeleler sonunda 1336 yılında Ceyhan ırmağının doğusu Memlüklerin hakimiyetine girmiştir.

ÇUKUROVADA OSMANLI MEMLÜK MÜCADELESİ

Ceyhan, 1353-1515 yılları arasında Memlüklere bağlı Ramazanoğulları'nın hakimiyeti altında kalmıştır. Bu güzide topraklar için bu defa iki türkistan Devleti; Memlükler ve Osmanlılar 1485-1498 yılları arasında savaştılar. 1515 yılından itibaren adana toprakları Ceyhan Ovası ile birlikte Osmanlı Devletinin idaresine girdi (Yavuz Sultan Selim'in Mısır seferi sırasında). 1517-1568 tarihlerinde sukunet devri ile birlikte, tarım alanında da önemli gelişmeler oldu. Ramazanoğullarından Piri Paşa Bayındırlık işlerine önem verdi. Ceyhan ırmağından açılan kanallarla Ceyhan Ovası'ndaki çeltik tarlaları sulanmaya başlandı. Ayrılan kollardan biri Kınık, Ağca Kilise ve Gözoyuğu'nu sulayarak Akköprü yanında Mercin ırmağına dökülüyordu.

KANUNİ SULTAN SÜLEYMAN'IN CEYHAN OVASINDAN GEÇİŞİ

Kanuni Sultan Süleyman 1534 yılında Bağdat seferi dönüşü Antep üzerinden Ceyhan Ovası'na inmiştir. Ceyhan tarihi yol güzergahını kullanarak Adana'ya intikal etmiştir.

MISIRLI İBRAHİM PAŞA DÖNEMİ

1833-1840 tarihleri arası Ceyhan Ovası yine el değiştirdi. İbrahim Paşa bu bölgeleri bir süre elinde tuttu. Pamuk, şeker kamışı ekimi için Suriye'den sıcağa dayanıklı çiftçiler getirtti.

BOZULAN SUKUNETİN SAĞLANMASI VE FIRKA-İ ISLAHİYE

Çukurova 1841 yılında tekrar Osmanlı yönetimine geçtiyse de bu defa zayıflamaya yüz tutan merkezi yönetim asayışı sağlamakta zorluklar çekiyordu. 1865 yılında Derviş ve Cevdet Paşaların kumandasında gelen Fırka-i Islahiye isyan eden aşiretleri yerleşik düzene geçmeleri için zorlamıştır. Ceyhan çevresinde isyan eden aşiretlerin başında Sırkıntılar, Ceritler ve Avşarlar gelmektedir. Ceritler Ceyhan Nehri'nin doğusundaki köylere, Sırkıntılar Ceyhan Nehri'nin batı kısmına, Avşarlar ise Ceyhan'ın kuzey kısmına iskan edilmişlerdir.

GÖÇLER VE CEYHAN

Nogay Muhacirlerinin yerleştirilecekleri yerleri kararlaştırmak üzere Adana Eyaletine gönderilmiş olan Kurmay Binbaşı Hasan Tevfik'in verdiği raporda Ceyhan Ovası'ndan şu şekilde bahsedilir. "Bu arazi gayet münbit ve mahsuldardır. Her yerinde bir kilesinden kırk kileye kadar mahsul alınabilen bir mu'tena yerdir. Buranın mahsulu buğday, arpa, susam, pamuk darı ve bazı sulak yerlerinde pirinçtir. Bu arazinin muhtelif yerlerinde çay ve pınarlar akmaktadır. Bu sular Ceyhan Nehri gibi büyük olmadıklarından bunlarda gemi ve Sal işlememekte yalnız Ceyhan Nehri'nde işlemektedir."

CEYHAN'IN KURULUŞU VE VERİLEN İSİMLER

Nogayların bir kısmı, yerleştikleri yere Nogayca "Kopmuş" yurdundan ayrılmış anlamına gelen "Kopçak" adını vererek bugünkü Ceyhan'ın merkezinin ilk yerleşik toplumunu oluşturdular. 1864 tarihinde Abdulkadir Ağa buraya bir cami yaptırmıştır. Bu cami ilk temel yapıdır. (1998 tarihinde depremde hasar görmesine rağmen hala ayakta). 1877-1878 Osmanlı-Rus savaşından (93 Harbi) sonra Kırımlılar (Tatarlar) Çerkezler, Papaklar, Rumeli göçmenleri bölüm bölüm Ceyhan Ovası'na yerleştirilmişlerdir.

Ceyhan'daki Adana Valisi Bahri Paşa buradaki gelişmeyi izler. Ceyhan, 2.Abdulhamit'in izniyle Hamidiye adını alır. 1896 yılında da Cebelibereket (Osmaniye) sancağına bağlanır. 1909 yılında, 2.Abdulhamit'in tahttan indirilmesinden sonra çıkan Ermeni kargaşası üzerine, Ceyhan'a burada kurulan örfi idare dolayısıyla "Urfiye" denmiştir. Fakat bu ad benimsenmemiştir. 19 Temmuz 1926 tarihinde ilçe haline getirilmiştir. Cumhuriyetin ilanından sonra, 3 Mayıs 1929'da ise Ceyhan olarak kesinleşmiştir. Orta Asya'dan gelen aşiretler bu bölgedeki iki nehre de Ceyhun ve Seyhun'a benzettikleri için Ceyhan ve Seyhan isimlerini vermişlerdir. Ceyhan 1 Haziran 1933 yılında Adana'ya bağlanmıştır.

BERLİN-BAĞDAT DEMİRYOLU PROJESİ VE CEYHAN

Tarihi yollar üzerinde önemini hiç yitirmeyen Ceyhan, demiryolu yapımı sırasında da ön plana çıkmıştır. Batılı devletlerin rekabeti 1856 yılından sonra bu alanda da kendini göstermişti. Önceleri İngilizler ve Fransızlar ağırlığını hissettirirken 1908 yılından sonra Almanlar söz sahibi olmuşlardır. Bunu müteakiben 1912 yılında Ceyhan demiryolu hizmete girmiştir. Mütareke ile birlikte Konya-Bağdat hattı Ceyhan demiryolu da dahil olmak üzere İngiliz denetimine girmiş, 1919'dan sonra da Fransızlar söz sahibi olmuşlardır.

MONDROS ATEŞKES ANTLAŞMASI VE CEYHAN

1. Dünya Savaşı bütün Osmanlı yurtlarını olduğu gibi Ceyhan'ı da derinden etkiledi. Seferberlik ilanı ile birlikte erkeklerin cepheye koşması, tarımsal üretimin düşmesine sebep oldu. Bu sırada Mustafa Kemal Halep'in kuzeyinde savunma hatı oluşturuyordu. İstanbul'dan aldığı emirle İskenderun, Ceyhan ve Adana üzerinden İstanbul'a döndü.

30 Ekim 1918 tarihinde, önce İngilizler daha sonra da Fransızlar, Mondros Mütarekesi hükümlerine dayanarak, Ceyhan'ı işgal ettiler. 1 Şubat 1919'da bir Fransız subayını

Ceyhan'a kaymakam yardımcısı olarak atadılar. Tren ücretlerini gümüş ve altın parayla ödemeyi zorunlu kıldılar. Posta pullarına Kilikya damgası vurdurup haberleşmeye sansür koydurdular. Fransızca zorunlu dil durumuna getirilerek Fransız okulları açılmaya başlandı. Yargıçlar ve başsavcılar görevlerinden alındı. Bu arada Ermeniler de kışkırtılıyordu. Halkın can ve mal güvenliği kalmamıştı.

İŞGALLERE KARŞI ÖRGÜTLENME VE MİLLİ MÜCADELE

"Ben de bu vekayı'nın (Kurtuluş Savaşının) ilk hissi teşebbüsü bu memlekette, bu güzel Adana'da doğmuştur" Mustafa Kemal ATATÜRK.

İşgaller karşısında tüm yurttaki olduğu gibi Çukurova'da da örgütlenme başladı. Bu amaçla kurulan Kilikyalılar Cemiyeti 21 Ekim 1919'da, Sivas Kongresi kararınca, Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyetine bağlı Kilikya şubesine dönüştürüldü.

Bu işgaller karşısında Adana iki cepheye ayrıldı: Seyhan nehrinden, Kozan yolundan, Kürkcüler ve İncirlik köyleri üzerinden geçen hat iki cepheyi birbirinden ayırmaktaydı. İncirlik'ten doğuya doğru; Kürkcüler, Acıdere, Baklalı, Çakaldere, Misis, Kıvrıklı, Yıllankale,

Yeşilhöyük, Büyük ve Küçük Mangıt, Mercimek ve Misis Nahiyesi Doğu Cephesi sınırları içerisindeydi. (Doğu Cephesi Komutanlığına, Sivas Kongresinden sonra Mustafa Kemal Paşa'nın emriyle Osman Tufan Bey atanmıştır. Atatürk Erzurum'dan Sivas'a gideceği vakit suikast söylentileri başlamıştır. İşte bu sıralarda yanına gelen Tufan Bey'den şöyle bahseder: Fedakar arkadaşlarımızdan bir kaçını elyevm bir alay Kumandanı olan Osman Bey ki, Tufan Bey namıyla maruf olmuştur. Bunların başındaydı. Bir otobobil ile kendi otomobilimize takaddüm ettirdik.)

Buradaki Milli Kuvvetler Andırın Grubu, Kozan Grubu, Kadirli Grubu ve Sırkıntılar Grubu olarak dörde ayrılıyorlardı. Sırkıntılar Grubu Komutanlığına Ahmet Cevdet (Çamurdan) getirildi. Bu grup yer yer Ceyhan-Adana demiryolunu tahrip ederek İtilaf Devletlerinin Mersin'den doğuya doğru asker ve silah sevkiyatını engelliyordu. Diğer taraftan Fransızlar da zırhlı trenleriyle top ve makineli tüfek koruması altında işçiler getirerek bozulan yerlere ray döşemeye ve ulaşımı sağlamaya çalışıyorlardı. Bu durumda Adana'dan Ceyhan'a 1 saatte ulaşması gereken tren ancak on saatte ulaşabiliyordu.

MERCİN SAVAŞLARI

Ceyhan çevresinde en önemli mücadeleler Mercin dolaylarında gerçekleşmiştir. Mercin suyu üzerindeki köprü tahrip edilmiş ve böylece tankların suyu aşmaları engellenmiştir. Bu sebeple Fransızlar 25 Ağustos 1920 günü saat 04.00'de, topçu ateşleri ve tanklar desteğinde, Milli Kuvvetler mevziine karşı yaptıkları saldırılardan istedikleri sonucu elde edemediler. 300'e yakın kayıpla tekrar Ceyhan'a çekildiler. İkinci kez yapılan çatışmadan da herhangi bir sonuç alamadılar.

2 Ekim 1920'den sonra, İskenderun Limanından çıkarma yapacakları için, keşif uçuşlarını arttırdılar. Yerleşim yerlerinden uçaklara ateş açıldı. Bunun üzerine bazı köyler bombalandı. Fakat Fransızlar ve Ermeniler esas amaçlarına kavuşamadılar.

Tüm yurttaki sürdürülen mücadeleler işgalci devletleri zor durumda bırakmış, Sakarya Savaşıyla yazılan destan Fransızların ümitlerini tamamıyla kaybetmelerine dayalı olarak, iki ay içinde Adana'dan askerlerini çekmek zorunda kaldılar. 6 Ocak 1922 tarihi Ceyhan'ın kurtuluşu olarak kabul edildi.

COĞRAFYA

Ceyhan ilçesi, 36°50'-37°15' kuzey enlemleri ile 35°40'-36°05' doğu boylamları arasında yer almaktadır.

Akdeniz Bölgesinin Doğu Akdeniz Bölümü içinde yer alan Adana ilinin en büyük ilçesidir. 1.427 km²'lik alana sahiptir. Doğusunda Hatay ilinin Erzin ilçesi ile Osmaniye ili bulunmaktadır. Kuzeydoğusunda Kadirli, kuzeyinde Kozan, kuzeybatısında İmamoğlu, batısında Yüreğir, güneyinde Yumurtalık ilçesi ile İskenderun Körfezi bulunmaktadır.

YÜZEY ŞEKİLLERİ

Ceyhan ilçesi, fazla yüksek olmayan dağlık ve tepelik alanlar ile ovalık alanlar olmak üzere iki şekilde incelenebilir.

Dağlık alanların en önemlisi ovalık alanın güney batısında yer alan Misis dağları (Nur Dağı) dir. En yüksek noktası 758 m.'dir. Güneyde yer alan Uyuz dağları 300-400 m. Yüksekliğe sahiptir. Bunların dışında tepelik alanlar da bulunmaktadır.

Ovalık alanda ise; Türkiye'nin en önemli ovası olan Çukurova'yı meydana getiren ovalardan en büyüğü olan Yukarı ova da denilen Ceyhan Ovası ilçesinin önemli bir bölümünü meydana getirmektedir. Ova 3. Zamanın sonlarında oluşan çanağa alüvyonların birikmesiyle oluşmuştur. Bu alüvyal birikinti ovası iklim şartlarının da elverişli olmasıyla Türkiye'nin olduğu kadar dünyanın da en verimli tarım alanlarını meydana getirmiştir. Ceyhan Ovası'nın deniz seviyesinden yüksekliği 20-50 m.dir.

AKARSULAR

Ceyhan ilçesinin en önemli akarsuyu ilçenin hemen kenarından geçen Ceyhan nehridir. Uzunluğu 509 km. dir. Kaynağını Elbistan'ın kuzey batısındaki Tahtalı ve Binboğa dağları ile güneybatısındaki Nurhak dağlarından almaktadır. Ceyhan sınırları içinde, Mercin suyu, Karaçay, Handeresi, Çeperce deresinin suları ile çevredeki dağlık yerlerden gelen diğer dere ve çaylarla beslenmektedir. Ceyhan Nehri üzerinde kurulu barajlarla Ceyhan Ovası'nın önemli bir kısmı sulama imkanına kavuşmuştur.

İKLİM

İlçede Akdeniz iklim özellikleri görülmektedir. Yazları sıcak ve kurak, kışları ilik ve yağışlı geçmektedir.

Yörede meydana gelen yağışların önemli bir kısmı yamaç yağışları (Cebelnur dağları) ile gezici hava kütlelerinin karşılaşması ile oluşmaktadır. Ceyhan Ovası'nda yağış miktarı 600-750 mm. iken, dağlık alanlarda 750-1000 mm. arasında değişmektedir. Yağışların %50 si kışın, %27 si ilkbaharda, %18 i sonbaharda, %5 i yaz aylarında düşmektedir.

Ortalama sıcaklık 18.7°C'dir. En soğuk ay Ocak ayı, en sıcak ay Ağustos'tur. Sıcaklığın 0 °C'nin altına düştüğü gün sayısı oldukça azdır.

Bulutlu (kapalı) gün sayısı 55 gündür. Yılın büyük bölümünde hava açık geçmektedir. Günlük ve yıllık güneşlenme sayısı çok yüksektir. Böylece güneşten faydalanma ve seracılığın önemi artmaktadır.

Ceyhan'da hakim rüzgar yönü; kış aylarında kuzey ve kuzeydoğudan (Yıldız ve Poyraz) eser. Güneybatıdan esen lodos ılıktır ve bol yağış getirir. Lodos yaz aylarında serinlik getirir.

BİTKİ ÖRTÜSÜ

Tabii bitki örtüsü Akdeniz iklim özelliklerine uyumuş Makilerdir. Maki topluluğunu oluşturan başlıca bitkiler: Keçiboynuzu (Harnup), sakız ağacı, murt (Mersin), zakkum (Kayacak), delice (Yabani Zeytin), sandal, kocayemiş, kermez meşesi, menengiç, karaçalı, gebere vb. dir. Korunmaya alındıkları yerlerde ağaç şekline gelmiştir. Ayrıca sulak dere kenarlarında yarpuz (yabani nane), su teresi gibi bitkiler de bulunmaktadır.

Yerleşim alanları çevresinde doğal bitki örtüsünün yerini büyük ölçüde tarım alanları oluşturmaktadır. Son yıllarda özellikle Uyuz dağı eteklerinde 100.Yıl Ormanı çalışmaları olumlu sonuç vermiştir. Bu orman alanı genel orman yapısına ulaşmıştır. Ayrıca Yılankale ve Tumlu kalesi çevresinde ağaçlandırma çalışmaları devam etmektedir.

KÜLTÜR

Çok değişik medeniyetlerin yaşamına sahne olan Çukurova'da Folklorun da zengin olması doğaldır. Tarihin çok eski çağlarında yaşayan medeniyetlere ait folklor ürünlerinin hangilerinin bu güne kadar yaşadığı, hangilerinin folklor verimi ile bütünleştiğini tespit etmek mümkün değildir. Yöre Türk Folklorunun tarihi başlangıcını da 7.yüzyıl olarak söylemek doğru olur. Anadolu Folklorunun genel karakteristiği yöre folklorunda da, bazı değişikliklerle aynen görülmektedir. Tarihin her döneminde çeşitli uluslarca binlerce kültür varlıkları Anadolu'da bırakılmış olsa da folklorlarda genel çizgileriyle Türk-İslam egemenliği hakimdir. İklim, iş bölümü, gelenek ve görenekler, folklorun bölge içinde diğer bölgelere göre başkalaşmasına önemli ölçüde etken olmuştur.

FOLKLOR

Çukurova'nın milli oyunu halaydır. Halay davul zurna eşliğinde oynanmaktadır. Halayda baştaki oyuncuya büyük görev düşmektedir. Çünkü, baştaki oyuncu zaman zaman ortaya çıkarak çeşitli figürler sergiler. Bu figürler davulun ritmine göre hızlanmakta yada yavaşlamaktadır.

Bu yörede oynanan başlıca türleri şunlardır:

Halay, Üç Ayak, Lorke, Kırıkhan, Serçe, Kaba, Sarhoş, Hasan Dağı Şirvanı, Ceyhan Garibi, Pekmez, Yağlı Kenar, Gel Gel, Temir Ağa, Acem, Çifte Telli, Kına, Adanalı, Sinsin, Solak, Depki Halayı, Köroğlu, Hoş Bilezik, Topal Kız, Mehgi vb. gibi. Halay başlamadan önce halayın ortasında söylenen uzun havalalar vardır. Bunlara Ceren, Garip, Döne Gelin, Alo Paşa, Kele Dezze, Medine örnek olarak verilebilir.

YÖRESEL YEMEKLER

Ceyhan mutfağının değişmez ham maddesi bulgurdur. Bulgur, içli köfteden çiğ köfteye, pilavdan çorbaya kadar bir çok yemeğin yapımında temel maddedir. Hele hele eskiden sebze hiç yenmezdi. Mutfaqlarda pişen yemekler bulgur, makarna, çeşitli hamur işleri, et, bakliyat ve çorbalardan ibaretti. Domates bile 19.yüzyılın sonlarında Ceyhan'a girmiştir. Bütün Çukurova'da halkın domates salçasına hala alışmadığı, yemeklerinde biber salçasını tercih ettiği bir gerçektir. Yöre yemeklerinin bir diğer özelliği ise baharatın fazlaca kullanılmasıdır. Yörede baharatsız yemek bulmak oldukça zordur. Yörenin başlıca yemekleri; Adana kebabı, humus, içli köfte, çiğ köfte, kısır, yüzük çorbası, işkembe dolması, güveç, dolma çeşitleri, döğme pilavı vb. gibi.

TURİZM

Akdeniz'deki altın sarısı kumlarla kaplı plajlar, kirlenmemiş masmavi bir deniz, henüz el değmemiş kıyı şeridinde sizleri bekliyor.

Ceyhan doğal plajlarının yanı sıra, dağlık alanlara yakın olması sebebiyle yayla ve dağ turizmine açık, tarihle tabiatın iç içe olduğu mekanlarla, deniz ve ormanın kucaklaştığı bir kent.

Ceyhan çevredeki iş imkanları ile iş turizmine hizmet verebilecek, eğlenme ve dinlenme alanlarının bol olduğu bir yerleşme dokusu içindedir.

Sonuç olarak şunu söyleyebiliriz. Ceyhan yer şekilleri özellikleri, elverişli iklimi, zengin bitki çeşitliliği, ulaşım kolaylığı, ekonomik ve ticari yapısı, kültürel ve turizm zenginlikleri ile bütün insanların ilgisini çekmiş, bunlardan sonra da çekmeye devam edecektir.

TARİHİ VE TURİSTİK YERLER

Yılkale: Ceyhan'a 13 km. mesafede E-5 karayoluna 3 km. dir. Çok sarp bir tepe üzerine Ceyhan Ovası'na tamamen hakim şekilde kurulan bu kalenin Bizanslılar zamanında yapıldığı sanılmaktadır. Yöre halkı tarafından Şahmaran kalesi olarak da bilinmektedir. Yılkale son yıllarda Valilik Çevre Vakfı ile Ceyhan İlçesi ve Köyleri Yardımlaşma Vakıfları tarafından restore edilmiştir. Çevresine 50.000 adet çam fidanı dikilerek ağaçlandırılmıştır. Turistik amaçlı bir kafeteryanın yapımı gerçekleştirilerek hizmet açılmıştır.

Sirkeli Höyüğü: Ceyhan'a 5 km. uzaklıktadır. Hititlerden kaldığı sanılmaktadır. Hitit Kralı Muvattali'nin kabartma resmi bulunmaktadır.

Tumlu Kalesi: Ceyhan'a 17 km. mesafededir. 12.yy'dan kalma bir kale yapısıdır. Çevreye hakim bir tepe üzerine kurulmuştur. Çevresinde ağaçlandırma çalışmaları yapılmıştır.

Anavarza Kalesi: Ceyhan'a 35 km. uzaklıkta, Ceyhan-Kozan sınırında M.Ö.1.yüzyılda yapıldığı bilinen kale çevredeki en gösterişli kaledir. Çevresi mesire yeri olarak değerlendirilmektedir.

Kurtkulağı Kervansarayı: Ceyhan'a 15 km. uzaklıktaki Kurtkulağı Kasabası içindedir. Hüseyin Paşa tarafından 1711 yılında yaptırılmıştır. Menzil Han olarak da bilinir.

Kurtkulağı Türbesi: 1601 yılında Haydar Ağa adlı zengin bir vatandaş tarafından yaptırılmıştır. İki kubbeli ve yontma taşlardan yapılmıştır.

Durhasandede Türbesi: Ceyhan'a25 km. uzaklıktaki Durhasandede Köyündedir. Çevrede yaşayan hatta daha uzaktakilerin de ziyaret ettiği 18.yy.dan kalma tek kubbeli kare planlı küçük kargir bir türbedir. Erişmiş bir zat'a ait olduğu bilinmektedir.

Abdulkadir Ağa Camii: Ceyhan'ın içindedir. Abdulkadir Ağa tarafından 1868 yılında yaptırılmıştır. Ulu cami olarak da bilinmektedir. Duvarları tuğla ile örülmüştür. 26 Haziran 1998 depreminde hasar görmüştür. Restore çalışmaları devam etmektedir.

Kazankaya Kalesi ve Mesire Yeri: Ceyhan'a15 km. uzaklıkta Kurtkulağı Kasabasının1 km. kuzeyindedir. Kazankaya kalesi harabelerinin bulunduğu yerin ağaçlandırılması ile halka açık mesire yeri haline getirilmiştir.

Tatarlı Çamlığı: Ceyhan'a bağlı Tatarlı Köyü yakınındaki tepe üzerinde yer almaktadır. Tatarlı çevresi soğuk sulu, içme suyu kaynakları ile de dikkat çekmektedir. Alabalık tesislerinin de bulunduğu bu çevre ağaç bakımından oldukça zengindir.

Ağaçpınar Tesisleri: Ceyhan'a15 km. mesafede bol soğuk sulu, havuzlu bir dinlenme mekanıdır. Çevresi ağaçlıktır. Mesire yeri olarak ilgi çekmektedir.

Kokar Kaplıcası: Ceyhan'a13 km. uzaklıktadır. Yılkale yakınlarında şifalı su ve çamur banyosu ile ilgi çekmektedir. Çamurunun cilt hastalıklarına iyi geldiği bilinmektedir.

Tahtalı (Narlık) Köyü Kükürtlü Kaynağı: Ceyhan ilçe merkezine13 km. uzaklıkta Narlık Köyünün batısında bir kaynaktır. Suyun sıcaklığı 20°C dir.

ULAŞIM

Ceyhan'a her türlü ulaşım aracıyla ulaşmak mümkündür. Karayolu ulaşımı ilçenin kuzeyinden geçen E.90-D.400 bağlantılı (E-5) karayoludur. Tarsus-Gaziantep Otoyolu ise ilçenin hemen güneyinden geçmektedir. Otoyol ile iki ayrı noktadan bağlantısı mevcuttur. Ceyhan'da çevre il ve ilçelere ulaşımı sağlayan çok sayıda otobüs ve minibüs firmaları vardır. Ceyhan-Adana arası48 km., Ceyhan-Osmaniye arası45 km., Ceyhan-Yumurtalık arası32 km.dir.

Demiryolları Cumhuriyet dönemi öncesinden bu yana Ceyhan'ı Orta Anadolu ve Orta- doğu'ya bağlayan bir köprü durumundadır. Bu yollarda yük ve insan taşımacılığı yapılmaktadır. Havayolu ulaşımı ise ilçeye50 km. uzaklıktaki Adana-Şakirpaşa Havaalanı ile sağlanmaktadır.

Denizyolu ulaşımı, ilçeye80 km. uzaklıktaki İskenderun Limanı,20 km. uzaklıktaki Botaş ve Toros Gübre liman ve iskele tesisleri ile32 km. uzaklıktaki Yumurtalık liman tesislerinden sağlanmaktadır.